

OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatusta- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus².

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää³. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.⁴ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7⁵.

1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁶. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.⁷ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.⁸ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut⁹. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla¹⁰. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjässä¹¹.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja¹². Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

² YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

¹⁰ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään koulu-yhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia¹³.

1.2. Oppilashuoltoryhmät¹⁴

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu¹⁵. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹⁶ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisien ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä¹⁷. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

¹⁵ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁷ Perusopetuslaki 47a§ 1 mom. (1267/2013)

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön¹⁸. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu-yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹⁹. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.²⁰

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta. Koulu-yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu-ympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta sekä koulu-yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa²¹. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

3. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.²² Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen²³. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti²⁴. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.²⁵ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta²⁶.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus

¹⁸ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹⁹ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

²¹ Terveystarkastuslaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveystarkastuksesta (338/2011) 12 §

²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

²³ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:²⁷

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.²⁸

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.²⁹

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.³⁰

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi³¹. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot³². Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta³³. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukio-koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.³⁴

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

³² Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

³⁴ Perusopetuslaki 40 § 4 mom.(1288/2013)

4. Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa³⁵. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.³⁶ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus³⁷,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta³⁸ sekä
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma³⁹.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

5. Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

5.1. Kuvaus oppilashuollosta

Koulujen oppilashuoltotyön toteuttamisen perusteena toimii oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Koulujen oppilashuoltotyö jakautuu yhteisölliseen ja yksilölliseen oppilashuoltotyöhön. Molempien osalta pyrkimyksenä on panostaa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin hyvässä yhteistyössä oppilaiden, oppilaiden huoltajien sekä oppilashuollon yhteistyötahojen kanssa. Oppilashuoltotyössä pyritään hyödyntämään pienten koulujen vahvuuksia ja toimimaan matalan kynnyksen ja nopean sekä avoimen toiminnan periaatteilla. Oppilashuoltotyön perustyökaluna ovat koulujen oppilashuoltoryhmät, jotka vastaavat yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuuden toiminnasta sekä seuraavat yksilöllisen oppilashuollon toteutumista. Oppilashuoltosuunnitelma toimii koulujen oppilashuollon käsikirjana ja lisäksi oppilashuollon kokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä ja toimintaohjeita sisältyy koulujen kriisisuunnitelmiin sekä pelastussuunnitelmiin. Oppilashuoltosuunnitelmat päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

5.2. Elomaan koulun ja Lahnaniemen koulun oppilashuoltosuunnitelma⁴⁰

5.2.1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut⁴¹

Oppilashuollon kokonaistarvetta ja tarjottavia oppilashuoltopalveluita arvioitaessa hyödynnetään THL:n kouluterveystutkimuksen, laajojen terveystarkastusten, koulun omien kouluviihtyvyyttä mittaavien kyselyiden ja muiden kyselyiden tuloksia sekä opettajien ja oppilashuoltoryhmän havainnot ja oppilaiden ja heidän huoltajiensa palautetta koulupäivän arjesta. Näin pyritään varmistamaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja toiminnan tarkoituksenmukaisuus.

³⁵ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

³⁶ Perusopetuslaki 47a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)

³⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

³⁸ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

⁴¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

Elomaan koululla oppilashuoltopalveluiden tarve ja saatavuus ovat seuraavat:

Koulupsykologi: keskimäärin 2 pv / kk

Koulukuraattori: keskimäärin 1 pv / vko

Oppilaanohjaaja: 5 pv / vko

Terveystenhoitaja: keskimäärin 3 pv / vko

Lahnaniemen koululla palveluiden tarve ja saatavuus ovat vastaavat oppilasmäärien suhteessa.

Milloin oppilashuoltopalveluita ei ole saatavilla ja tarve on akuutti on käytettävissä terveyskeskuksen päivystyspalvelut, psykologipalveluiden puhelinkonsultaatio ja kriisikeskuksen päivystyspalvelut. Lääkäri- ja hammaslääkäripäivystyspalvelut eivät aina ole saatavilla Hirvensalmella, jolloin käytettävissä ovat päivystyspalvelut Mikkelissä.

Oppilashuoltopalveluiden järjestämisestä ja toiminnasta vastaa koulun rehtori. Koska oppilashuoltohenkilöstö ei ole oppilaanohjaajaa ja erityisopettajaa lukuun ottamatta koulun henkilöstöä edellyttää palveluiden järjestäminen ja toiminta toimivaa yhteistyötä ulkopuolisten palvelun tuottajien kanssa.

5.2.2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ⁴²

Yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuudesta vastaa koulun oppilashuoltoryhmä, jonka puheenjohtajana toimii koulun rehtori. Oppilashuoltoryhmään kuuluvat lisäksi oppilaanohjaaja (Elomaan koulu), koulukuraattori, terveydenhoitaja sekä erityisopettaja. Tarvittaessa ryhmään voidaan kutsua ulkopuolinen asiantuntijajäsen. Asiantuntijajäsenen kutsumisesta vastaa puheenjohtaja. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti tavoitteenaan kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen. Työssään oppilashuoltoryhmä käsittelee ja hyödyntää käytettävissään olevia tutkimuksia, kyselyitä ja selvityksiä kouluyhteisön hyvinvoinnista ja valmistelee ja esittää toimenpiteitä hyvinvoinnin edistämiseksi ja kouluyhteisön kehittämiseksi. Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on myös edistää kodin ja koulun yhteistyötä sekä toimia koulun kriisiryhmänä.

- Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kokoontumisajankohdat on ryhmän jäsenten työsuunnitelmissa varattuna kokouksille. Rehtori toimii ryhmän puheenjohtajana ja kokouksista kirjoitetaan muistio, joka arkistoidaan. Päätökset ja esitykset toimitetaan keskeisiltä osiltaan koulun opettajakunnan tietoon.
- Oppilashuollon toiminnassa ja kehittämisessä on yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa keskeisessä asemassa. Yhteistyötahoina toimivat Hirvensalmen kunnan nuorisotoimi, Essote sekä psykologipalveluiden osalta yksityinen palveluntuottaja, joka vastaa koulupsykologipalveluiden tuottamisesta. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös muiden viranomaisten kanssa.
- Oppilaan ohjauksesta, ohjauksesta koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelusta vastaa koulun oppilaanohjaaja. Oppilaanohjaaja tekee tarvittaessa yhteistyötä mm. koulukuraattorin, erityisopettajan sekä luokanopettajan / luokanvalvojan kanssa.
- Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin seurannassa ja tarkastuksissa hyödynnetään kouluterveyskyselyiden lisäksi koulun omia tutkimuksia ja arviointeja sekä opettajilta, oppilailta sekä huoltajilta saatua jatkuvaa arviointia. Oppilashuoltoryhmä käsittelee asiakokonaisuutta ja tekee esityksiä kehittämistoimenpiteiksi. Fyysiseen ympäristöön liittyvissä kysymyksissä yhteistyötahona toimii Hirvensalmen kunnan kiinteistötoimi ja terveyden ja turvallisuuden liittyvissä asioissa kouluterveydenhuollon lisäksi Etelä-Savon työterveys, ympäristöterveydenhuolto sekä aluehallintoviraston alainen työsuojeluviranomainen.
- Yhteistyötä terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä tehdään tarpeen mukaan asiakokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

⁴² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- Koulun järjestyssäännöt laaditaan siten, että laadinnassa huomioidaan koulun opettajakunnan, oppilaskunnan, oppilaiden huoltajien sekä oppilashuoltoryhmän näkemykset.
- Poissaolojen seurannassa käytetään wilma –järjestelmää, johon merkitään kaikki poissaolot sekä poissaolojen syyt. Luokanopettaja / luokanvalvoja seuraa poissaoloja ja on tarvittaessa yhteydessä oppilaan huoltajaan sekä ongelman pitkittyessä koulukuraattoriin.
- Koulutapaturman sattuessa antaa ensimmäinen koulun aikuinen ensiavun ja kouluterveydenhoitaja jatkaa hoitoketjua koululla ollessaan. Tarvittaessa oppilas toimitetaan hoitoon terveyskeskuksen päivystykseen. Tapaturmasta laaditaan aina koulutapaturmailmoitus wilmaan. Tapaturmasta ilmoitetaan aina myös oppilaan huoltajalle. Ilmoituksen laadinnasta vastaa ensiavun antanut henkilö ja huoltajalle ilmoittamisesta ensisijaisesti luokanopettaja / luokanvalvoja. Ilmoitus huoltajalle tulee tehdä viivytyksettä saman koulupäivän aikana. Ilmoitus tehdään puhelimitse. Koulutapaturmailmoitusten kooste käsitellään oppilashuoltoryhmässä vuosittain ja oppilashuoltoryhmä tekee tarvittaessa esityksiä koulutapaturmien ennaltaehkäisemistä edistävistä toimenpiteistä.
- Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön osalta on koululla nollatoleranssi järjestyssääntöjen mukaisesti. Mahdollisista rikkeistä ilmoitetaan aina huoltajalle ja päihteiden osalta myös lastensuojeluviranomaisille. Tarkemmat toimintaohjeet sisältyvät koulun kriisisuunnitelmaan.
- Koulukuljetusten odotusajat ovat valvottuja. Koulun rehtori vatsaa siitä, että odotusajolle on määrätty valvoja. Oppilaiden nouto- ja jättöpaikat tulee suunnitella turvallisuusnäkökohdat huomioiden ja koulukuljetuksista vastaaville liikennöitsijöille sekä oppilaiden huoltajille tulee tiedottaa asiasta. Rehtori vastaa suunnittelusta sekä tiedottamisesta.
- Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sisältyvät koulun kriisisuunnitelmaan. Koulun henkilökunta on perehdytetty kriisisuunnitelmaan ja siinä määrättyihin toimintatapoihin. Kriisisuunnitelman sisältöä tarkastellaan vähintään kolmen vuoden välein. Tarkastelusta vastaa koulun oppilashuoltoryhmä.

5.2.3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen ⁴³

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämisen perusteista määrätään edellä kohdassa 3. Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon, koulupsykologin ja koulukuraattorin palveluja sekä monialaista yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisesta oppilashuollosta vastaa yksittäisen oppilaan tueksi koottava asiantuntijaryhmä. Työryhmän koollekutsumisesta päättää ja kutsujana toimii aina oppilaan oma luokanopettaja / luokanvalvoja tai mikäli asia koskee pääosin oppilaan terveydellisiä asioita terveydenhoitaja.

Asiantuntijaryhmä koostuu niistä oppilashuollon viranomaisista, joille käsiteltävä asia työtehtävien perusteella kuuluu. Työryhmän kokoonpanosta päättää oppilaan oma luokanopettaja / luokanvalvoja ja oppilashuollon muita viranomaisia kuultuaan.

- Koulukuraattori
- Terveystenhoitaja, mikäli asia koskee terveyttä
- Oppilaanohjaaja
- Luokanopettaja / luokanvalvoja
- Erityisopettaja

Lisäksi ryhmässä voi toimia tarvittavat muut asiaan kuuluvat viranomaiset esim.

- Etsivä nuorisotyöntekijä
- Sosiaalitoimen edustaja
- Lastensuojelun edustaja

⁴³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- Perhetyöntekijä
- Poliisin edustaja
- Mahdollinen oppilaan tukihenkilö
- Mahdollinen oppilaan koulunkäyntiavustaja

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämisen tarkoituksena on aina lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraaminen ja edistäminen sekä yksilöllisen tuen toteuttaminen.

- Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Laajan tarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja lääkäri. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy vanhempien haastattelu sekä viidennen luokan tarkastuksen yhteydessä myös opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa. Laajassa terveystarkastuksessa arvioidaan sekä oppilaan, että vanhempien hyvinvointia. Kaikkiin terveystarkastuksiin kutsutaan vanhemmat mukaan ja niihin sisältyy aina yksilöllinen lapsen kehitysvaiheen mukainen terveysneuvonta.
- Oppilaiden terveyden seuraamisesta ja edistämisestä sekä oppilaan sairauden vaatimasta hoidosta, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämisestä koulussa vastaa kouluterveydenhoitaja.
- Yhteistyöstä tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen osalta vastaa koulun erityisopettaja.
- Koulukuraattori, oppilaanohjaaja sekä oppilaan luokanopettaja / luokanvalvoja vastaavat oppilashuollon tuen koordinoinnista kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä tarvittaessa yhdessä lastensuojeluviranomaisten kanssa.
- Oppilaiden oppimisvalmiuksien perusselvityksistä vastaa erityisopettaja. Perusselvitysten perusteella oppilaat ohjataan tarvittaessa tarkempiin tutkimuksiin, joista vastaa koulupsykologi.
- Asiantuntijaryhmän koollekutsumisesta on mainittu edellä. Ryhmän kokoonpanosta sopimista ja huoltajan suostumuksen hankkimisesta vastaa oppilaan luokanopettaja / luokanvalvoja tai mikäli hän ei kuulu ko. tapauksessa asiantuntijaryhmään, ryhmän koollekutsuja. Asiantuntijaryhmä voi konsultoida erillistä, ryhmän ulkopuolista asiantuntijaa asian käsittelyn yhteydessä. Asiantuntijaryhmä sopii keskuudestaan vastuuhenkilön, joka kirjaa ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät tiedot oppilaan oppilashuoltokertomukseen. Oppilashuoltokertomusten tallentamisessa ja sähköisessä arkistoinnissa käytetään wilma – järjestelmää. Oppilashuoltokertomuksen laadinnan tarkemmat ohjeet edellä kohdassa 3.

5.2.4. *Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa*⁴⁴

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi oppilashuoltosuunnitelma saatetaan huoltajien ja oppilaiden tiedoksi ja suunnitelmaa kehitetään saadun palautteen perusteella.

- Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedotetaan oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille vuosittaisen lukuvuosiedotteen yhteydessä ja pidetään nähtävillä wilmassa. Oppilaan ja huoltajan osallisuutta yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tuetaan ja toteutetaan aktiivisesti ja asiakohtaisesti jokaisen prosessin kohdalla huomioimalla oppilaan ja hänen huoltajansa toiveet asian käsittelyssä.

⁴⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

5.2.5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ⁴⁵

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista⁴⁶. Käytännön seurannasta vastaa lukuvuosittain koulun rehtori yhdessä oppilashuoltoryhmän kanssa. Tarvittaessa asiaa laaditaan selvitys sivistyslautakunnalle. Seurattavia asioita ovat:

- Oppilashuoltoryhmän toiminnan käytännön järjestelyt sekä kokoontumiskerrat lukuvuoden aikana.
- Yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisesta vastaavan asiantuntijaryhmän toiminta
 - kokoontumisten lukumäärät
 - käsiteltävänä olleiden oppilaiden lukumäärät
 - käsitteilyyn osallistuneiden henkilöiden tiedot
 - keskeneräisten asioiden lukumäärät
 - muut erityistä huomiota vaativat asiat
- Seurantatietoja käsitellään koulun oppilashuoltoryhmässä, joka käyttää tietoja oppilashuoltotyön kehittämiseen ja laatii kehittämissuhteita koulun toimintaympäristön ja -mallien kehittämiseksi.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän eli Hirvensalmen kunnan omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjän edustajana sivistyslautakunta vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumista⁴⁷.

⁴⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

⁴⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.